

All hands of deck!

Mindenki a fedélzetre
(6. oldal)

Gyerekfeleségek

Ahol divat a korai házasság
(7. oldal)

A Guevara napló

„A napot a sűrű bozótban
föltölttük”
(12—13. oldal)

Hadsereg fegyver nélkül

Akik a diákok mellett állnak
(14. oldal)

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

MAGYAR

IFJÚSÁG

A MAGYAR KOMMUNISTA IFJÚSÁGI SZÖVETSÉG KÖZPONTI LAPJA • ÁRA: 2, - Ft

24 OLDAL

XIII. ÉVF.

16.

SZÁM
1969. IV. 18.

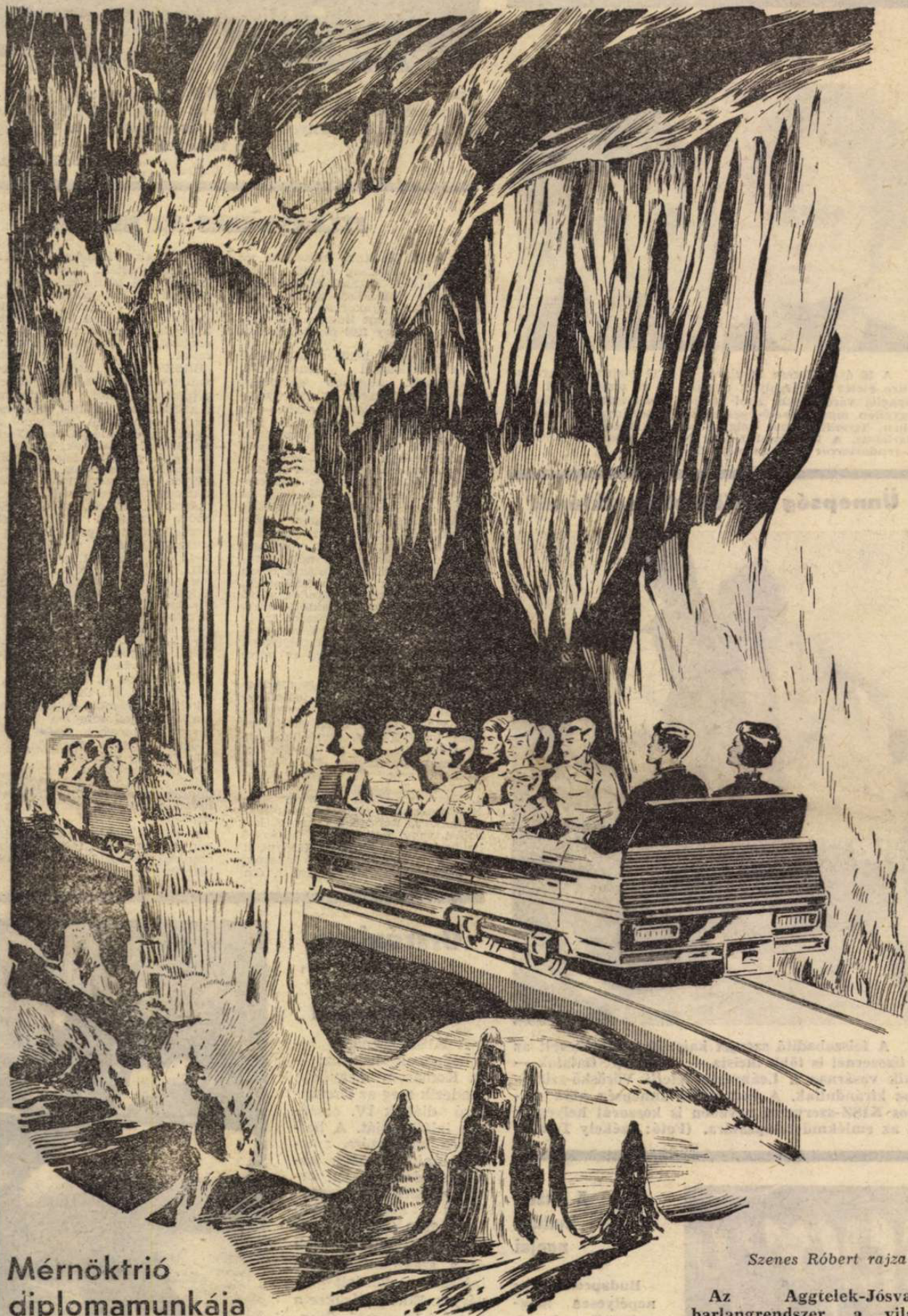
ÁPRILIS
24

SZOLIDARITÁS
A GYARMATI
IFJÚSÁGGAL

Gyarmat! Mit jelent ez a szó? Az afrikai bennszülött „ingyen motor volt, amelyet banánnal fűjttek”... Negyedszázaddal ezelőtt másfél milliárd ember élt gyarmati sorban. Ma ugyan már csupán negyvenmillió —, de a függetlenség százmillióknak nem hozta el az igazi szabadságot. A kolonializmus, az újgyarmatosítás minden eszközt felhasznál, hogy visszaforgassa az idő kerekét. Vietnam ellen folytatódik az amerikai imperialista agresszió, a portugálok Angola, Mocambique és „Portugál-Guinea” felszabadító mozgalmát próbálják letörni, Rhodézia Dél-Afrikával szövetkezett a partizánmozgalmak ellen...

Egy kameruni közmondás azt tartja: „A napot nem lehet tenyérrel eltakarni” — a felszabadító mozgalmakat sem számolhatják fel. Vietnam, valamint Angola, és a többi gyarmatok, s az izraeliek megszállta arab területek fiataljai oroszán részt vállalnak a harcban. Az ő küzdelmüket támogatja az a világméretű szolidaritási akció, amely április 24 — a kolonializmus ellen harcoló fiatalok, s a gyarmati ifjúság napja — alkalmából kerül sorra. 1955 április 24-én Bandungban tették közzé a gyarmatosítás elleni felhívásukat a felszabadult afrikai és ázsiai országok vezetői. Azóta április 24 — a DIVSZ kezdeményezésére — a gyarmati uralom felszámolásáért küzdő ifjúság napja. A világméretű szolidaritási akciókban a magyar fiatalok is részt vesznek; a jelszó egyetértésre talált a fiatalok százazeiben. „Vádoljuk az imperializmust, amely annyi szenvedést és pusztulást hozott Ázsia, Afrika és Latin-Amerika népeire! S támogatjuk azokat, akik az imperialistaellenes küzdelem frontvonalában harcolnak”.

(Összeállítás a 12—13. oldalon.)

Mérnöktrío
diplomamunkája

Szenes Róbert rajza

VASÚT a Baradla- barlangban

Az Aggtelek-Jósvafői barlangrendszer a világ-ranglista szerint a második helyen áll nagyság és cseppkőgazdagság tekintetében. Mintegy százezren látogatják évenként. A jugoszláviai Postojna cseppkőbarlangjában 680 ezren járnak januártól decemberig, holott kisebb az aggtelekinél. Mivel magyarázható ez? Nagyon egyszerűen: a Postojnában van Európa egyetlen cseppkőbarlangban közlekedő kisvasútja. De már nem sokáig. Egy-két éven belül párja, riválisa lesz, hazánkban, a Baradla-barlangban.

(Folytatás a 16. oldalon)

VASÚT A BARADLA-BARLANGBAN

Több mint egy évvel ezelőtt a Budapesti Műszaki Egyetem ásvány- és földtani tanszékének azóta elhunyt professzora, dr. Papp Ferenc felkérte az egyetem vasútépítési tanszékét, hogy bízzanak meg szigorló mérnököket, készítsék el — diplomatervként — a barlangvasút tervét. A választás az építőmérnöki kar három hallgatójára: **Fekete József, Kerekes Kálmánra és Ozorák Ottóra** esett. A három végzős egyetemista lelkesedéssel látott munkához. Nem riasztotta őket sem a feladat bonyolultsága, sem a barlangvasút tervezés nehézségei, sem a rövid határidő. Örültek, mert olyan feladatokat kaptak, amely megvalósításra kerül. S egy évvel ezelőtt kezdetét vette a munka.

Bányáslámpás terepmérés

A vasútépítés nyílt terepen sem tartozik a legkönnyebb munkák közé. Hát még barlangban? Ráadásul itt még három rendkívüli feladatot is meg kellett oldani. A vasút egyetlen cseppkőképződményben sem tegyen kárt, egyetlen szép képződményt sem kerüljön el, s meg kell oldani az átkelést a Styx-patakon, számolva az árvízveszéllyel. Rendelkezésre állt egy 1934-ben készített térkép a Baradláról, amelyen nem jelölték a 34 év alatt épített utakat, hidakat, a jelentősebb cseppkőképződmények helyét és a magassági adatokat sem.

Éppen ezért 1968. február 12-én a három egyetemista, **Kósa Tibor** adjunktus, a fiúk egyetemi konzulense, **Magyar Gábor** geológus, a barlang igazgatója, **Hábel György** MÁV műszaki főtanácsos, **Tósa István**, az Idegenforgalmi Hivatal igazgatója és **Kőhalmi Gábor** bányamérnök, a hallgatók ipari konzulense helyszíni szemlére indult. Bányáslámpákkal világítva kijelölték a geodéziai felvételekhez szükséges sokszögpontok helyét. Összesen 86 számozott kereszt került fehér olajfestékek: a falra, s ugyanennyi betonba ágyazott fémcsavar a sziklapadlóba, amelyek a felvétel alapjául szolgáltak. S lassan, egyelőre csak a tervezők fejé-

ben, kezdett kialakulni a kisvasút vonalának képe.

A terepviszonyok tanulmányozása után megállapították, hogy a legkisebb beruházási költséggel a barlang Vöröstói bejáratától Aggtelek felé haladva, 2500 méter hosszban, a Vaskapuig építhető kisvasút. A tervek erre a szakaszra készültek. Az átlagos folyosószerűség Aggtelek és Jósavő között mintegy tíz méter, az átlagos magasság hét-nyolc méter. Előfordul azonban szélsőséges, hatvan méteres szélesség is, vagy ötvenhat méteres magasság. A Vaskapunál a barlang három méter széles és körülbelül ugyanilyen magas. Végre elkészült az 1:500-as helyszínrajz, rajta a megálló utak és a Styx-patak nyomvonalával és valamennyi értékes cseppkőképződmény helyének megjelölésével. Kezdődhetett a vasút tervezése.

44 hidon keresztül

2500 méter hosszú a vasútvonal. A kis szerelvény maximális sebességét 8 km/óra terveztek, ez lehetővé tette, hogy tizenöt méteres minimális ívsugarakat használjanak a pálya vezetésénél, így sikerült több jelentős cseppkőképződményt kikerülni, s nem egy meglevő hidon az átvezetést biztosítani. A vonal 44 helyen keresztezi a Styx-patakot. Ennyi híd kell, a legkisebb 2, a legnagyobb 3,5 méteres

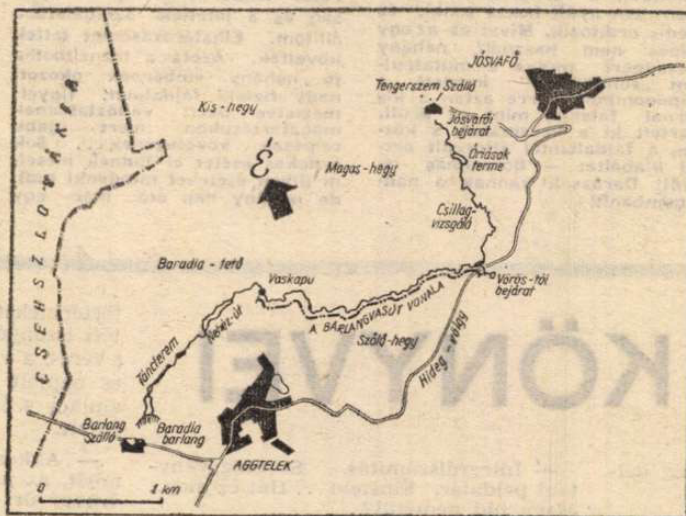
nyílással. Nem is hidak, inkább hidacsák ezek, beieillők a föld alatti „mesebirodalomba”. A vöröstói és vaskapui végállomások között mindössze kilenc méter a szintkülönbség, s a 2,5 kilométerből 855 méter teljesen vízszintes.

Árvízbiztos mozdonygarázs

3700 köbméter töltésre van szükség. Betonnal zárják le felülről, a terméskő burkolatot. A síneket belesüllyeszti a betonburkolatba, de előzőleg valamennyit bevonják korróziógátló anyaggal. A sínek közötti betonburkolat biztosítja, hogy a pályatestet gyalogjáróknak is használják.

A gondos tervezők figyelmét semmi sem kerülte el. A barlangban gyakorlatilag állandónak vehető a hőmérséklet, mivel az ingadozás maximum 1 C°. Ezért javasolták, hogy a síneket hegyesszék össze. A korrózióvédő anyag mellett ez is növeli az élettartamot, ugyanakkor hozzájárul a kényelmesebb, csöndesebb utazáshoz.

A három szigorló mérnök, gondolva a Styx időnkénti áradására, a mozdonyok és a kocsik részére vízmentes kamrát is tervezett, holott ez már nem tartozott a diplomatervekben előírt feladatok közé. De ők szerettek volna minél tökéletesebb munkát végezni.

Az épülő vasút vonala

Ez a mozdony-szín a tervek szerint a vöröstói bejáratnál épül, mert áradásnál a vízszint itt a legalacsonyabb. A kamra köré szigetelt, vízálló falat építenek, s a bejáratot, a régi várak kapujának stílusában felhúzható, gumirozott szélű vasbeton ajtó zárja el. Utazás közben a cseppköveket a mozdonyra szerelt mozgatható reflektorok világítják meg. A vasútépítés olcsóbb, mint ha a 2,5 kilométeren gyalogjárót építettek volna villanyvilágítással.

A kis mozdony motoros, vagy villanymeghajtásos lesz. A személykocsikra már van elképzelés. Négytengelyű, forgószármaloms kiképzésűek lesznek. A közelmúltban felszámolt bányák elektromos mozdonyai között bizonyosan megfelelne egy a baradlai elképzeléseknek. Az egyetem várja az ajánlatokat.

Siklót is terveznek

A diplomatervek beadási határideje hamar elérkezett. Az építés-kivitelezési és szervezési munkák részletes kidolgozására a három szigorló mérnök az idő rövidsége miatt nem vállalkozhatott. Ennek megoldása az idei tanévben végző **Vörös Lászlóra** vár. Mint a levelező tagozat hallgatója, szépen, érdekesen találta a munkát. Hét végén kocsijával Dunántúlra indul Aggtelekre. Ő készíti a vöröstói bejáratnál építendő sikló tervét. Ezen először az építőanyagokat és a járműveket szállítják le, utána pedig a turisták használhatják. Ezen lehet majd lejutni a Baradla-vasút vöröstói állomására.

★

A tervek elkészültek. Nincs messze az idő, amikor több óras fázasztó gyaloglás helyett kényelmesen, vasúton járható be a Baradla-barlang legszebb része. A reflektorok pásztázó fényében csodálhatjuk a Fenyves erdőt, a Néger kunyhót, vagy az Anonymus szobor csodálatos cseppkőképződményeit.

Mátyás István

FANTASZTIKUS SOROZAT

A Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó új sorozattal lép a könyvpiacon: **Kozmosz Fantasztikus Könyvek**.

A Kozmosz Könyvek — az évek során — sikeresen meghódították a fiatal olvasótábort. A tudományos fantasztikus sorozat, ebből a számszövegű névze, kitaposott úton indul el. Mégis újdonság, hiszen az új magyar könyvkiadásban ilyen jellegű sorozat még nem volt. Igaz, szórványosan megjelentek ilyen műfajú művek, más kiadók gondozásában is, folyóirat-hasábjokon is, s maga a Móra-kiadó szorgalmazta 1954-től a legjobban a tudományos fantasztikus irodalom népszerűsítését, kiadását. Ezzel a cézzel jelent meg például **Fekete Gyula: A szerelmek bolygója** című regénye.

Az ifjúság körében egyre jobban nő az érdeklődés a tudományos fantasztikus irodalom iránt, hiszen napjaink műveltség-fogalmában is egyre nagyobb szerepet kapnak a természettudományos ismeretek. Elterjedt azonban az a közhittelem, hogy minden ilyen jellegű mű öltözött, takar, holott ebben a műfajban is születnek — és születnek is világszerte — tudományosan megalkotások. Csak fel kell kutatni ezeket. Az órási masszából — amelyben ponyva is jócskán akad — ki kell választani a legjobbat.

Erre a feladatra vállalkozott a Kozmosz-szerkesztőség. Ezen hat tudományos fantasztikus könyvet bocsát közre, magyar és külföldi írók tollából. Olyan művek ezek, amelyeknek főhőse a küzdő ember, aki hisz a jövőben, a távoli jövőben, s minden regény háttere egy nagy tudományos felfedezés, amely képzelt, de elképzelhető.

A sorozat minden kötetében megtaláljuk az olvasó az író rövid életrajzát, tudományos és irodalmi tevékenységének tükrét, művének kritikai elemzését. Ezenkívül található egy tanulmány is a kötetekben: neves magyar természettudósok, kutatók — mint például **Marx György** — ismertetik a műben felvetett problémákról a tudomány mai állását, az ezzel kapcsolatos elméleteket és a kutatás távlatát.

1969-ben a következő könyvek jelennek meg a Kozmosz Fantasztikus Könyvek sorozatban: már az üzletekben van **Isaac Asimov** amerikai író **A halhatatlanság** halála és **Fred Hoyle** angol író **Osszán** küldetése című regénye. Következik **Kárinthy Frigyes: A delejes halál**, **Abe Kóbo** japán szerző **A negyedik jégkorszak**, **Bilenkin** szovjet író **Hullámverés** a Marson és **Dnyeprov** szovjet szerző **Bibermámia** című kötet.

Végezetül had idézzük **Marx György** szavait, a science fiction feladatáról és lényegéről: „A műfaj igényli a morális megbízhatóságot, a szociális felelősségvállalást. Létezősúlyosságát a formálódó jövő problémáinak felvetése, a válasz bátor keresése adja meg... Az olvasót csak akkor ragadja meg a science fiction, ha kalandos, érdekes, és akkor győzi meg, akkor kelt benne maradandó hatást, ha művészi erejű alkotás... Kiadási igénytelenség, néma kritika nem segít egy születő műfaj gondjain.”

S. A.

Geró János:

7.

A megtizedelt osztály

Nem csalódott. Sem a hídnál, sem azon túl nem talált semmi akadályt. Jöttek a parasztszekerek Debrecen irányába, hozták a portékát. Senki nem kérdezte meg, hová siet, milyen sürgős dolga akadt.

Egy óra tájban ért Kiscserjés határába. Már jól látszottak a nádfedelesek és piroscserepes házak, és furcsa módon most támadt az a képzelet, hogy mindjárt elébe toppannak és megállítják. Amikor beért a faluba, egy kis csalódottságot érzett. Titokban úgy gondolta, hogy ő most egy hős, aki a hétfejű sárkányt is legyőzi, ha az útjába áll. De az emberek nemhogy útját állták volna, inkább kikerültek. Éppen ezért, csak a harmadik járókelőt szólította meg:

— Tessék mondani, merre van a Szoboszlói út hét szám?

Egy öregasszonyt kérdezett meg. Az rácsudálkozott fogatlan szájjával, azután azt kérdezte:

— Kik keres, édes fiam?

Sárközi tétovázott egy kicsit, majd megmondta:

— Egy osztálytársamat, Szilágyi Zsoltot. Tetszik tudni, itt lakik a nagyapjánál valahol a templom mögött, csak nem az utcára néz a háza, hanem az udvar végében van. Illetve az utcára is néz egy ház...

Az öregasszony félbeszakította:

— Zsolt urat keresi. Aranyoskám, a községhezán látam délelőtt. Ha ott nincs, Hajdúéknál megtalálja. Az ő házuk néz az utcára.

Sárközi már arra is büszke volt, hogy idáig eljutott. Elkocogott a községhezára, utána, mivel ott nem talált senkit, a templomkert mögé.

Nádfedelesek, tornácsok kis házra mutattak — ez Hajdúké. Összesen két szoba lehetett benne, egyik az utcára, másik a kertre nézett... Közéjük volt a pitvar, ennek ajtaja egyenesen az udvarra nyílt.

Sárközi a pitvarban tétovázott, merre induljon. Ekkor a kert felőli szobaajtó kinyílt, és egy mesebeli vasorrú-bába lépett elébe. A hátán púp ült, az arca ráncos, az orra, mint egy uborka. A hangjától meg egyenesen megijedt Endre, noha gyáva gyerekeknek egyáltalán nem lehetett nevezni.

— Édes néni, Szilágyi Zsoltot keresem — mondta határozottan, de nagyon udvariasan.

— Értem, mindjárt — felelte az öregasszony, éppen csak hozzá nem tette: szerencséd, hogy öreganyádnak szolgáltattál. Ehelyett azonban elkiáltotta magát lehetetlenül vékony, sipító hangon: — **Krisztina, Krisztina!**

A kiabálásra egy tizenhét év körüli szőke lány került elő. A szeme kék volt, a bőre fehér, de ez egy pillanat alatt piros lett, amint megpillantotta a fiút.

— Zsoltikát keresi?

Zsoltika, hogy oda ne rohanjak — ennyi jutott eszébe, aztán semmi más, mert nemcsak a lány jött zavarba, hanem ő is. A lány kiabálni kezdett:

— Olga, keresnek!

Jó vice, még egy lány. Ezek kézzel kézre adnak, amíg

Zsoltikához nem érek — állapította meg. De még irigykedni se maradt ideje, mert szemközt a kis házból befutott Olga. Lehetett minusz négy fok, de ő rövid újjal ruhában feszített. A szőke lány talán egy évvel volt idősebb. A haja kissé sötétebb színben játszott, a szeme, mint a macskáé, zölden villogott. Egyszer kellett alaposan megnézni, Sárközinek máris hideg futott végig a hátán. Illetve előbb a hideg, aztán a meleg. Mindez egy félperc leforgása alatt.

— Kik tetszik keresni? — kérdezte a szépség.

— Szilágyi Zsoltot, kezteszokolom. Én ugyanis az osztálytársam vagyok.

A lány a kertre néző szobába invitálta. — Biztosan elfáradt, mert gondolom, gyalog jött — mondta, és helyet kínált. Mindjárt utána elővarázslott egy tányér pogácsát, és két poharat. Rózsaszín, jó illatú bort töltött a poharakba, kedvesen mosolygott, és mintha mellékes lenne, megjegyezte: — Zsoltival ma nemigen lehet beszélni. Kiment apámmal a majorba. Ma már nem jön haza.

— Kár — nyögte ki nagy nehezen Sárközi.

— Én is így gondolom — felelte Olga. — Tudja, én olvastam az újságban, hogy kezdődik az iskola, és figyelmeztettem Zsoltot azonnal. Képzelve, hallani se akar a tanulásról.

Ez a lány lesz az, akit Szilágyi mamája említett — állapította meg magában Sárközi. És máris hozzátette: nem csodálja, ha nem siet Debrecenbe az „ősmagyar”. Azért határozottan kijelentette:

— Az idén érettségizünk, most már kár abbahagyni. Tessék neki ezt megmagyarázni.

A lány feltűnő élénkséggel helyeselt:

— Már magyaráztam Zsoltikának, de nem akar rá hallgatni. Azt akarja, hogy már most tavasszal tartsuk meg a lakodalmat. Pedig apámék szintén azt szeretnék, ha előbb leérettségizne.